

161 . Sânnicolau Mare | Județ: Timiș | Punct: Seliște | Anul: 2006

Anul: 2006

Cod RAN: 155537.03

Perioade: Preistorie, Evul Mediu

Epoci: Epoca bronzului, Epoca migrațiilor, Epoca medievală timpurie, Evul Mediu

Tipuri sit: locuire

Categorii sit: Domestic, Religios, ritual și funerar, Neatribuit

Autori: Adrian Bejan, Liviu Măruia

Instituții: Universitatea de Vest, Timișoara, Universitatea de Vest, Timișoara

Raport

Până în anul 2005 lotul se afla în proprietatea cetățeanului Negoț Traian, iar în urma unui schimb de teren efectuat prin mijlocirea Primăriei Orașului Sânnicolau Mare, terenul a fost scos din circuitul agricol până în anul 2010 pentru efectuarea investigațiilor arheologice. Terenul este situat pe șoseaua Sânnicolau Mare-Arad, la 500 de m de ieșirea din Sânnicolau, pe latura nordică a șoselei, la 0,5 km de aceasta. Situl este amplasat pe o terasă aluvionară înaltă, înconjurat din trei părți de zone inundabile în antichitate, formate de meandrele unor brațe moarte ale pârâului Aranca.

Cercetările arheologice sistematice au demarat începând din anul 1995. S-a stabilit stratigrafia sitului, succesiunea nivelelor de locuire și zonele cu pondere maximă pentru fiecare nivel. Din anul 2000 s-a inițiat o a doua etapă de cercetare pentru a se determina raportul dintre complexele de locuire.

Campania anului 2006, desfășurată pe parcursul a trei săptămâni, în cursul lunii iulie, a avut ca obiective principale atât corelarea cu elementele de interes arheologic apărute pe parcursul anului precedent, cât și lămurirea întinderii spre V (limita superioară a platoului) a așezării feudale și a necropolei postromane. În acest sens s-au trasat următoarele secțiuni:

S1/2006 (S30) a avut dimensiunile de 20 x 2 m, orientată E-V și amplasată în continuarea secțiunii S3/2005 (S29), la 1 m S de aceasta și a avut drept obiectiv corelarea cu elementele de interes arheologic care țin de necropola medievală și, îndeosebi, postromană.

S2/2006 (S31) a avut dimensiunile de 20 x 2 m, orientată de asemenea E-V, înspre latura vestică a platoului "Seliște", deschisă cu scopul de a elucida extinderea așezării și necropolei înspre extremitatea vestică a platoului. Este amplasată la 15,5 m V de extremitatea vestică a S1/2006 și 8,5 m N de talvegul exterior nordic al drumului de țară care străbate așezarea. Între S1 și S2/2006 se află plasate secțiunile S1 și S2/2004, cât și S1/2005, toate trei dispuse perpendicular, pe direcția N-S.

S3/2006 (S32) a avut dimensiunile de 8 x 2 m, fiind plasată la 0,5 m de extremitatea estică a S2/2006 și având orientarea E-V. Raționamentul deschiderii acestei secțiuni a fost acela de a asigura succesiunea neîntreruptă cu secțiunile anilor precedenți (S1 și S2/2004 cât și S1/2005) și de a vedea dispunerea elementelor arheologice fără hiatusuri, această secțiune distrugând parțial martorii secțiunilor sus-menționate și intersectându-le perpendicular.

S4/2006 (S33) a avut dimensiunile 10 x 2 m și următorul amplasament: la 4,50 m de profilul sudic al S1/2006, m. 0 al S4 fiind plasat în dreptul m. m5 din S1. Între S1 și S4/2006 se află plasată S3/2005. Orientarea este E-V. Scopul deschiderii acestei secțiuni s-a legat de lămurirea unei eventuale extinderi spre S a necropolei postromane descoperite, în această zonă, în campania anului 2005. Și în anul 2006, respectând succesiunea cronologică a sitului arheologic, au apărut în secțiunile S1-S4, următoarele elemente arheologice:

Așezarea feudală:

- locuințe:

L1/ 2006: locuință puțin adâncită (semibordei) cu cuptor. Acoperă întreaga suprafață a secțiunii S1, între m8,60-m13. Între m8,60- m10, spre mijlocul și nordul secțiunii se află vatra cuptorului, cu pereți păstrați până la 0,30 m înălțime. Dimensiunile vetrei sunt 1,80 x 1.30 m. Adâncimea gropii cuptorului coboară până la 1,18 m. De la m10 până la m13 se întinde podina locuinței, aceasta extinzându-se spre N. Fundul locuinței coboară până la 0,80 m de la nivelul actual de călcare, 0,60 m de la cel feudal. În umplutura locuinței s-au găsit fragmente ceramice feudale.

L2/2006: În secțiunea S4, între m2-m6 s-a degajat podina arsă a unei locuințe, probabil de suprafață, acoperind întreaga secțiune și continuând la S de aceasta. Gr. podinei este cuprinsă între 4 și 8 cm. Spre V, chiar la începutul secțiunii (m0-m1), adâncindu-se doar până la 0,40 m, se află o groapă circulară, puțin adâncită, adiacentă locuinței, în care se aflau oase și coarne de la un animal mare, probabil bovidu.

- gropi (g), vetre (v) și cuptoare (c):

V1/2006: Vatră deschisă distrusă, surprinsă în profilul nordic al S1, între m1-m2, de formă ovală, are mici dimensiuni și se adâncește foarte puțin, doar până la 0,40 m. Alături de fragmente de vatră și cenușă, conține și fragmente ceramice feudale.

G1/2006: Groapă mai veche, aparținând tot stratului feudal, apărută între m0 și m2. A fost astupată și peste ea s-a suprapus, după o perioadă, latura nordică a V1/ 2006. Groapa începe la ad. de 0,60 m față de nivelul de călcare actual. Ad. gropii este de 0,80 m (ad. totală de 1,60 m). În profil groapa este concavă, având gura (partea superioară) mai îngustă decât baza (fundul). La nivelul superior au apărut câteva fragmente de vatră, fără a se putea preciza prezența aici a unei vetre funcționale.

G2/2006: Apare între m5,10-m6,80 din S1 și la ad. de 0,30-0,40. Ad. este de 1,40 m. În zona superioară se află mai multe nivele de arsură suprapuse, totalizând 0,30 m gr., care căpăcuiau groapa. Posibil ca aceasta să fi fost acoperită cu un capac sau acoperiș de lemn, datorită stratului gros de arsură de lemn din partea sa superioară. În jurul gropii nu s-au depistat urme de pari pentru susținerea acoperișului, deci varianta capacului fiind cea mai plauzibilă. Nu sunt, de asemenea, urme de vatră care să provină de la un eventual cuptor. Diametrul gropii este de 1,20 m. Umplutura cuprinde numeroase fragmente ceramice feudale, fragmente de cărămidă, numeroase oase de animal, solzi de pește, cochilii de melc și bucăți de fier corodate de mici dimensiuni.

G3/2006: A apărut între m6,60-m8,20 în S1. este o groapă de provizii circulară (puțin ovală), plasată spre centrul secțiunii, cu d de 1,25 x 1,32 m, adâncită până la 1,68 m față de nivelul actual de călcare. În umplutură conține fragmente ceramice feudale și oase fragmentare de animal.

G4/2006: Secțiunea S2 conține, pe tot parcursul său, un strat de cultură feudal. Secțiunea se plasează deja spre limita vestică a locuirii feudale, sectorul fiind dat de extremitatea platoului, care din acest punct coboară accentuat spre o zonă joasă. Partea de E a S2 se plasează, din punct de vedere al altitudinii, cu cca. 1 m mai sus decât extremitatea vestică a aceleiași secțiuni. Stratul de cultură are o gr. de aprox. 1,20 m până la solul viu. Doar în dreptul m18-m20, deci la extremitatea estică a secțiunii s-a degajat o groapă (g4) ovală, aprox. 1,60 x 1,40 m, coborând de la 0,60 până la 1,20 m. În componența sa s-au descoperit numeroase fragmente ceramice feudale. Ca și particularitate, în zonă au apărut mici suluri de lut compact (L de 0,20 m și d 0,06-0,08 m). Putem crede că aceste baghete de lut descoperite în preajma G4 reprezentau sulurile frământate și utilizate în confecționarea ceramicii. Nu poate fi exclusă prezența în apropiere a unui cuptor de olar, raționament justificat de descoperirea în apropiere (campania 2004) a unei fântâni, cât și a unor gropi cu fund neregulat și umplutură de cenușă și ceramică în gr. de 1,20 m (campania 2005). Lutul era extras din numeroasele alveolări, adâncite în solul viu din S2/2006, era frământat cu apa scoasă din fântâna descoperită în 2004, iar ceramica era arsă în cuptoarele ale căror gură a apărut în S2 și S3/2005.

În secțiunea S4, tot aparținând așezării feudale, au apărut pe latura sudică a acesteia, între m2-m6, trei gropi ovale alăturate: g5/2006 (între m1,70-m2,70), g6/2006 (între m3,10-m4,20) și g7/2006 (între m4,60-m6), care nu au fost dezvelite decât parțial, o bună parte din structura acestora fiind dispusă în profilul sudic al secțiunii. Toate cele trei gropi sunt identice tipologic, pornesc de la 0,70 m ad., au pereți oblici și îngustându-se sensibil spre fund, fund care prezintă o suprafață neregulată. G6 și g7 au ad. de 1,60

m față de nivelul de călcare actual (0,90 m ad. a gropilor propriu-zise). G5 coboară doar până la 1,30 m, dar trebuie avut în vedere că s-a surprins în secțiune doar latura nordică a sa, majoritatea gropii fiind în afara secțiunii. Axele aproximative ale celor trei gropi sunt de 1,5 x 1 m, axa mare fiind orientată N-S. Umplutura acestor gropi conține o cantitate importantă de fragmente ceramice feudale, intercalate între numeroase straturi de arsură, dispuse pe toată adâncimea gropilor. Forma neregulată a fundului și pereților acestora, cantitatea importantă de ceramică, stratul deosebit de gros de arsură, corelarea cu celelalte elemente descoperite în preajmă (fântâna, sulurile de lut, gropi similare descoperite în secțiunile anilor precedenți din apropiere), ne îndreaptă să considerăm că, din punct de vedere funcțional, aceste gropi ar putea să reprezinte gurile, mutate succesiv, ale unui cuptor de olar. Doar deschiderea unei casete în dreptul laturii sudice a acestora va putea să lămurească mulțumitor această chestiune. Spre fundul acestor gropi au fost descoperite câteva fragmente ceramice feudal timpurii, rezultate probabil din străpungerea de către gropi a respectivului nivel de cultură. De remarcat, de asemenea, că aceste gropi se află sub podina locuinței feudale, fiind deci mai vechi decât aceasta.

C2/2006: Acest cuptor a apărut între m. 7,50 - m. 8,50 din S4, spre latura nordică a acesteia, la ad. de 0,70 m, din el păstrându-se fragmente de vatră și de perete, acesta cu o h de 0,10-0,20 m și o gr. de 0,20 m. În umplutură s-au găsit fragmente de cărămizi și ceramică feudală. Vatra este ovală, orientată NE-SV. Pereții sunt puternic arși, vitrificați până la roșu. Diametrul interior al vetrei cuptorului este de 0,60 x 0,70 m, iar cel exterior de 1,10 x 0,80 m. În groapa acestuia a apărut un fragment de dimensiuni mari de "cazan peceneg", aparținând feudalismului timpuriu. Presupunem că acest fragment ceramic provine din stratul de cultură feudal timpuriu, deranjat de locuirea feudală târzie fiind, în acest caz, în poziție secundară.

Pe latura nordică a S4, între m7-m8,10, a apărut o groapă (g8/2006) asemănătoare celor de pe latura sudică, cu axa lungă de 1,10 m și adâncă de 0,70 m, pornind din stratul de cultură feudal, cu pereți oblici, fundul fiind mai îngust decât gura.

Așezarea postromană:

Din nivelul locuirii postromane au rezultat fragmente ceramice aparținând unui vas de factură postromană, în cadrul S1, în dreptul lui m14, lângă peretele nordic al secțiunii, la 0,90 m adâncime.

- locuințe:

L3/2006: locuința se plasează în extremitatea estică a secțiunii S1(m18-m20), iar pentru lămurirea structurii acesteia secțiunea a mai fost prelungită cu încă un metru spre E. Ea începe în imediata vecinătate a gropii G9/2006, la NE de aceasta, și continuă atât la N cât și la E în afara secțiunii. De la locuință, de-a lungul peretelui exterior estic, se află accesul către groapă, dezvoltat de o ușoară pantă ce pornește de la locuință pe latura sudică. Înclinația pantei permite scurgerea apei dinspre locuință și groapă spre exterior. Locuința are o adâncime cuprinsă între 0,70 și 1,80 m față de nivelul actual de călcare. Atât în groapă, cât și în locuința-bordei s-au descoperit fragmente ceramice cenușii, lucrate la roată, de factură postromană.

- gropi:

G9/2006: A apărut între m18,40 și m20,20. Este de formă aprox. circulară, cu pereții puternic înclinați, îngustându-se spre fund cu 0,30 m față de gură, diametrul fundului fiind de 1,10 x 1,20 m. Groapa are ad. de 1,40 m (între 0,80-2,20 m față de nivelul actual de călcare). Funcțional, se leagă organic de L3/2006.

Necropole

Necropola feudală:

La cele 13 morminte de inhumație descoperite în campaniile anilor 2004-2005 se mai adaugă încă cinci, toate ieșite la iveală în secțiunea S1/2006.

M1:Schelet de copil, găsit în dreptul m. 11, spre mijlocul secțiunii, aflat doar la 0,40 m ad.. Orientarea probabilă a fost V-E. Nu s-au putut recupera decât două fragmente de calotă craniană, restul scheletului fiind distrus de lucrările agricole moderne.

M2:Adult, aflat spre latura nordică a secțiunii, în dreptul m.9 - m.10. pentru recuperarea sa a fost deschisă o casetă (C1/2006), cu dimensiunile de 2,5 x 1 m. Orientat V-E, ad. 0,50 m. Lungimea scheletului

este de 1,60 m. Fără inventar. Poziția pe spate, cu brațele pe piept.

M4: Apărut între m. 12 - m. 14, spre mijlocul secțiunii și orientat V-E. Păstrat relativ bine, are urme ale coșciugului din lemn. Ad. 0,70 m. Schelet de dimensiuni mari, L sa fiind de 1,80 m. Este întins pe spate, cu brațele pe piept. În continuarea lui M4, spre m. 15 - m. 16, s-au descoperit fragmente de oase umane dispartate: vertebre cervicale, fragmente de membre superioare, fragmente de coaste, toate fără conexiune anatomică, sugerând posibilitatea existenței unui mormânt distrus, aflat în zona menționată (m. 14 - m. 16), spre latura nordică a secțiunii. Tot fragmente de oase dispartate, de copil de data aceasta, au apărut la capul lui m4.

M5: Între m.17,50 - m. 19, la ad. de 1,05 m, plasat pe latura sudică a secțiunii. L scheletului 1,55 m. Este așezat pe spate, cu mâinile încrucișate pe piept. Posibilă deranjare ulterioară, în urma căreia mandibula a ajuns în zona picioarelor, iar unul din oasele membrelor superioare a fost așezat în interiorul bazinului.

M6: Plasat la N de secțiune, în dreptul m. 19 - m. 21. A fost necesară deschiderea unei casete (C3/2006), cu dimensiunile de 2,50 x 1 m, spre latura estică secțiunea prelungindu-se astfel cu un metru. Ad. 0,90 m. L scheletului 1,55 m. Este așezat pe spate, cu brațele pe piept și capul alunecat spre S datorită tasării terenului. În zona din jurul capului a apărut un mic ac de bronz, păstrat fragmentar.

Concluzionând, necropola feudală cuprinde până în momentul de față un număr de 18 morminte, așezate probabil pe șiruri. În cadrul S1/2006, rândurile de morți ar fi în dreptul m. 7 - m. 9, m. 12 - m. 14 și m. 18 - m. 20, cu abateri de aprox. 1 m de o parte sau alta, rezultând trei rânduri orientate N-S. Distanța dintre mormintele unui rând este de 1-1,50 m, în cadrul S1/2006 morții apărând pe latura nordică și pe cea sudică, dar și spre mijlocul secțiunii. Orientarea este V-E, poziția scheletului pe spate, cu brațele pe piept, în majoritate încrucișate și mai rar alăturate (de-a lungul) corpului. Sunt complet lipsite de inventar, într-un singur mormânt apărând un ac de bronz fragmentar. Cadavrele s-au depus în sicrie de lemn, urmele lor păstrând-se evident în numeroase cazuri. Ad. de înmormântare frecventă este de 0,70-1 m, dar cu excepții atât de adâncime mai mare (1,05 m), cât și superficială (0,40), în acest ultim caz scheletul fiind distrus de lucrările agricole moderne.

Necropolă primul mileniu p.Chr:

M3:Mormânt de copil, pe latura sudică a S1/2006, între m. 8 - m. 10, la ad. de 0,80 m. A necesitat deschiderea C2/2006, cu dimensiunile de 2,50 x 1 m. Orientarea scheletului este SE-NV. Se păstrează craniul și partea superioară a torsului. Inventarul constă dintr-un vas piriform și o mărgea hexagonală de lut dispuse în partea dreaptă a craniului, cât și dintr-o altă mărgea rotundă amplasată pe gât.

M7:Pe latura sudică a secțiunii, între m. 7 - m. 9. A necesitat deschiderea casetei C2/2006 (2,50 x 1 m). Scheletul este bine păstrat, lipsind doar etichetele picioarelor. Fără inventar. Prezintă o deformare craniană. L scheletului este de 1,60 m. Ad. înmormântării 1,10 m. Și M3 și M7 au fost deranjate de o groapă feudală ulterioară, care a eliminat scheletul de copil de la bazin în jos (M3) și etichetele picioarelor (M7). Deformarea craniului, textura și culoarea osemintelor, poziția stratigrafică, toate ar tinde spre stabilirea unei relații de contemporaneitate între cele două morminte, și anume pentru prima jumătate a mileniului I p.Chr. Lipsa oricărui inventar funerar și poziția V-E sunt elementele care s-ar putea opune unei asemenea datări la M7, dar credem că elementele enumerate mai sus îndreptătesc încadrarea sa necropolei primei jumătăți a mileniului I p.Chr.

Cercetările anului 2006 au completat investigațiile anterioare. În acest an nu s-au depistat complexe preistorice și nici feudal timpurii. Epocii postromane, în acest an, au putut să-i fie atribuite o locuință-bordei cu groapa adiacentă, cât și două morminte, unul de copil (distrus în bună parte de locuirea feudal târzie) și unul de adult (acesta fiind fără inventar dar având ca și particularitate o deformare evidentă a craniului).

Așezarea feudal târzie (sec. XVII-XVIII) se completează cu două locuințe, opt gropi, două cuptoare și două vetre deschise. Probabil în relație cu așezarea, dar în lipsa unor elemente de inventar databile ne plasăm încă în stadiul de supoziție, poate fi pusă și necropola, din care, în acest an, au mai apărut încă șase morminte, toate fără inventar (excepție un mic ac de bronz, păstrat fragmentar).

Periegheza sistematică a sitului "Seliște", desfășurată cu ocazia ridicării topografice pentru planul 3D

(ianuarie 2007), a relevat potențialul deosebit pe care îl prezintă situl (suprafața totală de 15,8 ha), ieșind în evidență numeroase concentrări de complexe arheologice, cuprinse cronologic din preistorie și până în medievalitatea târzie, atât sub forma așezărilor cât și a necropolelor. O cercetare sistematică a acestuia nu s-ar putea întreprinde, în condițiile actuale, decât în câteva zeci de campanii de săpătură. Materialul faptic acumulat în cele 11 campanii precedente de săpătură permite totuși elaborarea unei monografii arheologice a sitului, deziderat ce se dorește îndeplinit cât mai grabnic. Campania anului 2007 va avea menirea să verifice și, eventual, să corecteze și completeze cercetările anterioare.

Materialul arheologic rezultat din săpătură este reprezentat, în majoritatea sa covârșitoare îndeosebi din ceramică, extrem de fragmentară, fără posibilități reale de reconstituire. Ceramica este tipică și specifică orizontului cronologic căreia îi aparține, în totalitate fiind de uz curent și de proveniență locală, fără a conține vreun element mai deosebit. Materialul osteologic se înscrie în nota specifică a sitului, fiind reprezentat îndeosebi de oase de animale mari (probabil bovine, cabaline și, eventual, porcine). Descoperirea necropolei feudal târzii, dar și a mormintelor postromane au impus adoptarea unor măsuri pentru colectarea, descrierea, repertorierea și depozitarea materialului osteologic uman. În virtutea acestui deziderat a fost inițiată colaborarea cu specialiști și studenți ai Catedrei de Antropologie de la Facultatea de Sociologie - Filozofie. Întreg materialul arheologic descoperit se află depus în depozitul de arheologie al Catedrei de Istorie, la Universitatea de Vest Timișoara, sala 311.

Cercetare a fost clasică, efectuată prin executarea de secțiuni și casete adiacente, care surprind stratigrafia și complexele arheologice pe verticală și orizontală. Materialul arheologic rezultat este transportat în depozitul de arheologie al Universității de Vest Timișoara pentru investigație arheologică și antropologică. Terenul este redat agriculturii după fiecare campanie anuală. Nu au apărut, până în prezent, vestigii care să impună protejarea lor pe loc. Punerea în valoare a obiectivului se va face prin publicarea monografiei arheologice și prin studiile științifice care vor fi întocmite.

Următoarele campanii de cercetare pe platoul "Seliște" de la Sănnicolau Mare vizează stabilirea relațiilor dintre complexele de locuire contemporane prin deschiderea unor casete în care se urmărește stratigrafia orizontală pentru a se putea deduce raportul care a existat între elementele de habitat aparținând aceluiași nivel cronologic. De asemenea se vizează lămurirea succesiunii etapelor de locuire din preistorie (epoca bronzului) și până în feudalismul târziu (sec. XVII-XVIII), prin departajarea clară a nivelelor de cultură specifice. Descoperirea necropolei așezării feudal târzii, cât și a unor elemente de habitat mai deosebite, impune cercetarea, cel puțin pentru încă o campanie de săpătură, a elementelor nou apărute. Periegheza desfășurată în ianuarie 2007 în condiții de vizibilitate deosebită a complexelor arheologice de pe teren a relevat grupări substanțiale de complexe de locuire și funerare care ar impune, într-un deziderat de viitor, lărgirea arealului de investigație. Tot cu acest prilej au fost recoltate de la suprafața solului două monede din bronz (primele și singurele de până acum de pe "Seliște"), relativ bine păstrate și care urmează a fi catalogate. În acest context lărgirea ariei de investigație ar oferi, fără putință de tăgadă, noi orizonturi asupra cronologiei sitului, cel puțin pentru sectorul stratigrafic medieval. Însă acest deziderat este condiționat de limitele parcelei pe care o avem concesionată în investigație până în 2010.

Până la ora actuală nu au apărut elemente de habitat care să impună restaurarea și conservarea lor pe loc. După fiecare campanie arheologică terenul este evacuat de urmele excavațiilor și redat agriculturii.

Informații suplimentare online

[Raportul 3754 din cronică.cimec.ro](http://raportul3754.din.cronica.cimec.ro)

[Localizare pe hartă, folosind Mapserver Cimec.ro](http://localizare.pe.harta.folosind.Mapserver.Cimec.ro)
